

ЛЕКЦІЯ

9

**ПЕДАГОГІЧНА
МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА
ТА ШЛЯХИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ**

План

- Сутність педагогічної майстерності викладача ЗВО
- Педагогічний такт
- Педагогічний авторитет викладача
- Педагогічна техніка

1. Сутність педагогічної майстерності викладача ЗВО

Педагогічна майстерність – сукупність якостей особистості, які забезпечують високий рівень самоорганізації професійної діяльності педагога.

Складовими професійної майстерності є:

1. *Професійні знання* є фундаментальною основою педагогічної майстерності і охоплюють три блоки навчальних дисциплін: психолого-педагогічні, фахові, соціально-гуманітарні.
2. *Педагогічна техніка* передбачає наявність трьох груп умінь: здійснювати навчально-виховний процес, виховну роботу; взаємодіяти зі студентами, управляти ними в процесі різноманітної діяльності; управляти собою, своїм емоційним станом, мовленням, тілом, що виявляється у поведінці.
3. До *педагогічних здібностей* належать: комунікативність, креативність (творчість), рефлексія (аналіз власного психічного стану); перцептивні (здібності до сприйняття нового), інтелектуальні, організаторські.
4. *Педагогічна моральність* передбачає гуманістичну спрямованість особистості викладача і охоплює його ціннісні орієнтації, ідеали, інтереси.
5. До *професійно значущих якостей* зараховують доброзичливість, об'єктивність, вимогливість, самостійність, самоконтроль, порядність, оптимізм, наявність педагогічних здібностей.
6. *Зовнішню культуру викладача* формують одяг, зачіска, макіяж, постава, мовлення, форми невербального спілкування тощо.

- **Процес оволодіння педагогічною майстерністю має певні особливості:**

- не можна вдосконалити свою педагогічну майстерність, не займаючись постійним вивченням власної методики, і навпаки, не можна вивчати методику, не вдосконалюючи її;
- не можна вдосконалити свою майстерність, не використовуючи досвід колег;
- вивчення своєї методики і методики колег можливе лише у практичній діяльності;
- по-справжньому можна вивчити методику свого колеги, лише допомагаючи йому;
- вдосконалення і самовдосконалення викладача не має меж.

Особистісні якості викладача закладу вищої освіти відіграють важливу роль у вихованні і навчанні студентів, оскільки він постійно перебуває у сфері уваги молодих людей.

2. Педагогічний такт

- **Педагогічний такт** — це педагогічно грамотне спілкування в складних педагогічних ситуаціях, вміння знайти педагогічно доцільний і ефективний спосіб впливу, відчуття міри, швидкість реакції, здатність швидко оцінювати ситуацію і знаходити оптимальне рішення.
- **Сутність педагогічного такту** полягає в педагогічно доцільному ставленні та впливі педагога на студентів у вмінні налагоджувати продуктивний стиль спілкування.

Основні показники педагогічного такту науково-педагогічного працівника:

- людяність без зарозумілості;
- вимогливість без брутальності та причепливості;
- педагогічний вплив без наказів, навіювань, попереджень, без приниження особистої гідності студента;
- вміння висловлювати розпорядження, вказівки та прохання без зухвалості, без зарозумілості;
- уміння слухати співрозмовника, не виявляючи байдужості та вищості;
- урівноваженість, самовладання і діловий тон спілкування, без дратівливості та сухості;
- простота в спілкуванні без фамільярності та панібратства, без показухи;
- принциповість і наполегливість без упертості;
- уважність, чутливість і емпатичність без їх підкреслення;

Удосконаленню педагогічного такту науково-педагогічного працівника сприяє так званий **соціальний інтелект**, який трактують як особливу індивідуальну рису, що дає змогу розуміти студента, усвідомлювати мотивацію його поведінки, розпізнавати найсуттєвіші риси індивідуальності.

Ця якість виявляється як:

- просоціальна спрямованість, готовність до співпраці, особиста зацікавленість у добробуті інших;
- соціальна ефективність як очікування успіху в розв'язанні міжособистісних проблем;
- емпатичний інтерес та особисте співчуття, які забезпечують декодування невербальних ознак емоційних переживань;
- адекватне визначення ціннісних аспектів ставлення до себе й до інших.

Отже, педагогічний такт виховують, його набувають разом з педагогічною культурою і він виявляється в педагогічній діяльності. Він є показником зрілості науково-педагогічного працівника як майстра своєї справи.

3. Педагогічний авторитет викладача

Сукупність професіоналізму діяльності та професіоналізму особистості створюють авторитет викладача. **Авторитет** (лат. auctoritas -влада, вплив) - визнання за викладачем права на прийняття відповідального рішення, яке заслуговує повної довіри.

Вимоги студентів до викладача:

- доброта, чуйність і педагогічний такт;
- професійні якості в діяльності;
- справедливість у вимогах і в оцінках.

Педагогічні здібності – це здібності, які допомагають викладачу ефективно, успішно виконувати свою роботу.

Загальні педагогічні здібності:

1. дидактичні – це здібності, які становлять основу уміння подати матеріал доступно, чітко, ясно, цікаво, здійснювати керівництво пізнавальною діяльністю учнів;
2. академічні – здібності до оволодіння інформацією, певним навчальним предметом, який викладає педагог;
3. організаторські – це вміння організувати діяльність студентів, студентської групи, навчальний процес, свою власну діяльність;
4. комунікативні – здібності, які дають можливість установити правильні взаємовідносини з іншими;
5. перцептивні – здібності, які лежать в основі уміння проникнути у внутрішній світ людини; психологічна спостережливість;
6. сугестивні здібності – здатність педагога до безпосереднього емоційно-вольового впливу на студентів;
7. мовні здібності – це здібності чітко висловлювати свої думки й почуття за допомогою різних засобів спілкування;
8. авторитарні здібності – здібність безпосереднього емоційного впливу на студентів і вміння на цій основі завойовувати у них авторитет.

Спеціальні педагогічні здібності – це здібності до певних видів діяльності, наприклад, музичні, артистичні тощо.

4. Педагогічна техніка

Педагогічна техніка - сукупність раціональних засобів, умінь та особливостей поведінки викладача, спрямованих на ефективну реалізацію обраних ним методів і прийомів навчально-виховної роботи зі студентом, студентським колективом відповідно до мети виховання, об'єктивних та суб'єктивних їх передумов.

До основних **компонентів педагогічної техніки** належать:

- уміння спілкуватися вербально (культура і техніка мовлення);
- уміння спілкуватися невербально (міміка, пантоміміка, зовнішній вигляд);
- уміння керувати своїм психофізичним станом (дихання, напруження м'язів, емоції, увага, уява, спостережливість).

-